

KAI EKHOLM

JUHA
NURMINEN

ITÄMEREN ETUVARTIOSSA

DOCENDO

Copyright © Kai Ekholm & Docendo 2024
Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Kuvien copyright © kuvaajat
Kuvatoimitus: Kari Lahtinen ja Maria Erkheikki
Graafinen suunnittelu ja taitto: Kari Lahtinen

Tekijä Kai Ekholm kiittää saamastaan Suomen tietokirjailijoiden apurahasta.

www.docendo.fi

ISBN 978-952-382-793-6
Painettu EU:ssa

Kuva: Petri Porkola

KAI EKHOLM

JUHA NURMINEN

ITÄMEREN
ETUVARTIOSSA

DOCENDO

SISÄLLYS

Titus Arbiter Petroniuksen runo uuden etsijöille	7
Johdanto	9
Pieni merimuseo Pasilassa.....	14
I TYÖTELÄS SUKU TUOTTA TARINOITA.....	20
Merihistorian oppii laivan kannella	27
<i>Uljas-purjelaiva suvun toteemihahmona</i>	31
Nurmiset maailmalla ja mukana maan kohtalonhetkissä	32
II KUN TOIMEEN TARTUTAAN.....	35
Keskeneräinen henkilökuva.....	38
Vastuullinen raha – onko sellaista?	42
Ei niitä sijoitustilejä hautaan saa.....	45
Suomalainen bisneskulttuuri viihtyi saunakamareissa	47
...ja Itämerestä tuli hänen huolimerensä.....	49
Merenkävijän mansikkapaikka	53
Boistön luotsisaarella nautitaan merestä ja hierotaan maailmanrauhaa	60
III SÄÄTIÖ RYHTYY ITÄMEREN ASIAMIEHEKSI.....	64
<i>Itämeremme numeroina</i>	67
<i>Sinilevä meressämme</i>	67
Pietarin vedenpuhdistamo – iso sulka moneen hattuun	68
<i>John Nurmisen Säätio</i>	70
Kulttuurisäätiöstä ympäristösäätiöksi– asiamiehenä Erik Båsk.....	72
Säätiön kulttuuritoiminnassa luotiin perusta Itämeren suojelulle	74
Työtä ja innovaatioita – meriympäristöhankkeiden johtajana	
Marjukka Porvari	76

Tankkeriturva-hanke – Itämeren ”lennonjohtojärjestelmä”	80
Jännitysnäytelmä Kingiseppissä – Säätiö ottaa diplomaatin roolin	84
Säätiön kasvun aika – toimitusjohtajana Annamari Arrakoski-Engardt	91
Onnistunutta viestintää ja fiksua työtä	94
Mitä voimme odottaa lähitulevaisuudelta?	96
<i>John Nurmisen Säätiön merensuojeluhankkeet</i>	98
Itämeren arvojohtajuus	99

IV EI SODASSAKAAN YKSIN OLLA

– PERHEYRITYKSEN TUKIJAT JA TEKIJÄT	101
Kasvua ja kehitystä huolinta-alalla	102
Huolintaa ja maailmanpolitiikkaa	107
Nurmisessako Reagan piipahti?	112
Neljästi Nurmisella – Jan Lönnblad	114
Muodonmuutoksia ja täpäriä tilanteita	117
Elämänura Nurmisen palveluksessa – Tuula Nurmilaukas	124
Yritysjärjestelyt jatkuvat 2000-luvulla	127
Miksi aina ei voi onnistua? – Startup-hankkeista opitut läksyt	128
Aaltovoimalasta ei tullut voittavaa teknologiaa	129
Puhdasta vettä ei saatu virtaamaan	131
Taidelogistiikan haasteet	133
Tieteen elämysteollisuutta – näyttely kiertää maailmaa	135
Menestyksen vaihtoehdot	138
Nurmisen saaga jatkuu raiteilla	143
Tukijat ja tekijät	147

V ELÄMÄN LOKIKIRJA

Itämeren pelastajan pitkä luontosuhde	152
Viikinkien vanavedessä Itämerellä	156
Nurminen innostuu vedenalaisvalokuvauksesta	161

VI VALISTUSMIES KIRJASTOSSAAN

167

VII KARTAT ELÄMÄÄ OHJAAMASSA	175
Mistä keräilijä tekee löytönsä?.....	179
Keräilijässä on aina iso annos tutkimusmatkaajaa.....	183
Keräilijän hurmio ja käsityön kauneus.....	185
John Nurminen Oy:n mainoskartat	186
Juha Nurminen Maailmankarttakokoelma	187
<i>Kiehtova tuntematon</i>	192
 VIII KIRJOISTA TULI HÄNEN LAIVASTONSA	 194
<i>Nurmisten palkittuja tietokirjoja</i>	195
Miten palkittuja tietokirjoja tehdään? – tietokirjailija	
Marjo T. Nurminen	196
Nurmisen kirjalaivasto seilaa tiedon valtamerellä.....	207
<i>Meritiet yhdistivät maailman</i>	221
 IX ELÄMÄSTÄ JA JOHTAMISESTA	 225
Mitä muut sanovat Juha Nurmisesta?	228
Liiketaloudellinen minäkuva	229
Joustavassa johtamisessa ei ole haittaa renessanssineron asenteesta.....	232
Virheettömiä johtajia odotellessa.....	235
 X ELÄKKEELLE – MISTÄ?	 237
<i>Juha Nurminen merenpelastusohje</i> :.....	243
Itämeren pelastussuunnitelma kahdella kuvalla.....	244
Juha Nurmisesta sanottua	246
Juha Nurminen sanomaa.....	248
 Lähteet	250
Kiitokset	254

Juha Nurminen perheen purjveneellä, Uljas II:lla, Kreikan saaristossa vuonna 1963.

Kuva: Nurmisten perhealbumi

*Jätä kotisi ja lähde toisia rantoja päin,
nuorukainen,
sinun on maailman piirin avartuminen.*

*Älä lannistu epäonneen –
Tonava kaukainen,
hyytävä pohjoistuuli,
Canopuksen huolettomat maat
tulevat tuntemaan sinut,*

*ja ne joiden katse on auringon nousua kohti,
ja ne joiden katse on auringon laskua kohti:
sen miehen mitta kasvaa
joka oudon rannikon hiekoilla astuu maihin.*

Suom. Tuomas Anhava

Titus Arbiter Petronius kirjoitti kaksituhatta vuotta sitten tunnusrunon kaikille rohkeille ja levottomille uuden etsijöille. Tämä runo on ollut esikuvallinen kokonaiselle etsijäsukupolvelle, muun muassa Jörn Donnerille, joka piti sen näkyvillä jokaisessa työhuoneessaan.

On luontevaa valita se tunnusrunoksi myös Nurmisen sukua ja Juha Nurmista käsittelevään teokseen. Se on ohjannut ja ravinnut monia etsijöitä ja sieluja, jotka ovat saaneet aikaan uusia asioita. Miehiä ja naisia, joilla on ollut kyky saada meri ja elämä puhumaan.

Juha Nurminen on polviaan myöten vedessä. Punainen pipo päässä, katse ulapalle, taustalla näkyy pieni majakka. Kädessä kivi, jossa on sinilevää. Se ei kuulu joukkoon.

Toinen kuva. On marraskuu. Meri on tyyni, kirkas ja kylmä. Miehellä on monta ilmettä. Vakava ja huolestunut, kun kyseessä on Itämeren suojeleminen.

Isähahmo, joka iloitsee puhdistuvasta merestä lasten leikkiessä rantavesissä.

Innostunut ja poikamainen, kun hän esittelee työhuoneensa esineistöä ja säätiön toimintaa.

Hän on säätiönsä erinomainen edusmies: jaksaa puhua, innostaa ja olla esimerkkinä. Ei syyllistä, ei moralisoi tai tuota huonoa omaatuntoa. Johtaa esimerkillä: *leadership by example*.

Tätä miestä on vaikea pidätellä.

– Ongelmani taitaa olla, että ideoita on tullut välillä vähän liikaakin, Juha pohtii.

Punaisen Cousteau-pipon Nurminen on saanut lahjaksi Suomen Sukeltajaliitolta, ja hän pitää sitä kunnianosoituksena. Liitto halusi palkita Juhan Itämeren konkreettisesta ja tuloksellisesta suojelutyöstä. Pipo viittaa tietenkin legendaariseen Jacques-Yves Cousteau'hon, merivoimien upseeriin, tutkimusmatkailijaan, laitesukelluksen edelläkävijään ja meritieteilijään.

Punainen pipo? Aiemmin käytettiin raskaita kypäriä, ja sukeltajan täytyi hallita niiden ilmavirtaa painamalla ”nappia” takaraivolla, satoja kertoja sukelluksen aikana. Tarina kertoo, että sukeltajat oppivat käyttämään pipoa tyynynä painikkeelle. Nurminen on Suomen Cousteau ja piponsa ansainnut. Siitä on tullut myös John Nurmisen Säätiön menestystuote.

Juha Nurminen on saanut syntymälahjaksi ahkeran ja periksiantamattoman luonteen.

Nyt hänen ollessaan yli 75 vuoden iässä näemme, miten pitkälle se on hänet tuonut. Arvostusta, nimityksiä, kunniamerkkejä on tullut tasaisesti, mutta niitä ei Nurmisen arjessa näe. Aamut alkavat kylmävesialtaassa tai menemällä saunasta avantoon. Sen jälkeen Juha Nurmisen tapaa työhuoneeltaan Länsi-Pasilan Huolintatalosta.

Hän tulee töihin virttyneine nahkasalkkuineen parikymmentä vuotta vanhalla autolla. Paikalla puolilta päivin, senioriteetin suomina vapauksina. Hän nauttii lounaan ja aloittaa tapaamiset, jotka jatkuvat iltamyöhään. Illaksi jää vielä kotiin jokin työtehtävä, usein lukemista ja uuden oppimista.

Nurminen seuraa aikaansa lukemalla painettuja kirjoja ja lehtiä. Sosiaalisessa mediassa hän ei viihdy, hän seurustelee mieluummin kasvotusten työtovereiden, ystävien ja perheensä kanssa. Puhelimeen hän tarttuu herkästi. Asiat on helpompi hoitaa puhumalla kuin näpyttelemällä.

– Käsittämättömän tiedonhaluinen, sanoo sukelluskaveri ja graafikko Kari Lahtinen. Juha asettaa riman korkealle ja saa yhteistyökumppanit tekemään töitä niin, että se ylittyy.

Hän vaikuttaa ihmiseltä, joka on päättänyt katsoa elämän kaikki haasteet ja mahdollisuudet.

Nurmisen voi pudottaa mihin tahansa maapallolla, ja hän alkaa ottaa selvää alueen kartografiasta sekä luonnosta ja merestä ja tehdä suunnitelmia niiden pelastamiseksi. Ja todennäköisesti pian julkaisee massiivista kirjasarjaa, joka palkitaan kirjamessuilla.

Nurminen muistuttaa enemmän virkeätä humanistiprofessoria kuin marmorinkylmää liikemiestä. Hänet tapaa harvoin istumassa mutta sitäkin useammin menossa palaveriin tai tapaamaan ihmisiä – edistämässä missiota, joka on hänet valinnut. Päivittäin hän on Itämeren suojelua edistävän John Nurmisen Säätiön palveluksessa.

Nurmisessa on epävirkamiesmäistä neuvokkuutta ja tarmoa hahmottaa asia, ottaa siitä vastuu ja saada muutkin mukaan talkoisiin. Nurminen on jo hellittänyt yritysten operatiivisesta johtamisesta ja keskittyy nyt John Nurmisen Säätiön ja Nurminen Logisticsin hallitustyöhön. Hänellä on luontaista auktoriteettia, ja hän tekee jatkuvaa tilannekuvaa. Hänessä ei havaitse absoluuttista valtaa tai käskyttämistä vaan sitäkin enemmän luottamusta, esimerkkiä, sinnikkyyttä ja yhteistyöhalua. Lisäksi satamahinaajan energiaa ja rippusen Kirk Douglasin poikamaista virnettä. Lautasella pitää olla myös huolettomuutta, koska elämässä sitä on liian vähän.

Viime vuosikymmenet Nurmista on ajanut terve suuttumus Itämeren kohtalosta.

Voimattomuus keskellä maapallon myllerrystä ei näytä koskevan häntä. Hän on taas etsimässä uutta ratkaisua ongelmiin ja todennäköisesti se muuttuu pian toiminnaksi.

– Ei Juhaa voi mitenkään tasoitella tai jarrutella, jos hän on saanut jonkun asian päähänsä ja työliställeen. Juha ei hyväksy mitään puolivalmista, asiat hoidetaan loppuun asti, sanoo amiraali Juhani Kaskeala.

Ajatellaanpa elämäntyötä tarinallisesti: matka edistyy, mutta se ei ole maratonjuoksu. Se on sekoitus eri juoksu- ja ratalajeja. Välillä hypätään korkeutta, välillä onnistutaan tai päädytään riman alle, ja sitten jatketaan harjoituksia. Liike ratkaisee. Yritysjohtajia kuvataan usein taidoiltaan ja osaamiseltaan ylivertaisina mielten ja markkinoiden muuttajina. Johtajien ajatellaan osaavan lukea ihmismieliä, tilanteita ja taloutta. Se on tietenkin jälkikäteistä, keksittyä tarinaa.

Juuri siksi haluamme kuunnella niitä, jotka kertovat epävarmuudestaan ja virheistään. He kertovat teflonoituja menestyjiä aidommin, miten pysyä järkevänä ja toimia maailmassa, jossa vallitsee hajaannus ja epäjatkuvuus. Haluaisimme kaikki tietää, miten toimia ja menestyä epävarmassa maailmassa vailla valmiita ratkaisuja. Kun laivan runkoon tulee repeämä, laipiot suljetaan ja veden tulo eristetään. Ihmisen elämässä tai yritystoiminnassa on tehtävä parhaita ratkaisuja ja toivottava, että ne riittävät. Ja sen jälkeen tehtävä niitä lisää. Valitettavasti juuri nyt kansakunta on hämillään ja vailla ratkaisuja.

Koskaan aiemmin yksittäisen ihmisen ahdistus ei ole ollut näin suurta luonnon ja maapallon vaatiessa osallisuuttamme. Ilmasto lämpenee. Jäätiköt sulavat. Valtamerten ekosysteemit tuhoutuvat liikkalastuksesta, myrkyistä, ravinteista ja muoviroskasta. Ihmiskunta on tuskaan kapaloitu. Kaikki ymmärrys on käsisissämme. Mutta onko tahtoa toimia, kykyä kääntää tuhoon tuomittu kurssi?

Tunnumme Juha Nurmesin monista haastatteluista ja aikaansaannoksista, mutta emme riittävästi hänen ajatuksiaan, koska hän mieluiten roolittuu harmaaksi eminenssiksi, joka tekee ensin ja sen jälkeen esiintyy, jos on tarve:

– Miksi minusta pitäisi tehdä kirja? Olen *nobody*.

Tuskin sen jälkeen, kun olen kirjoittanut sinusta tämän kirjan, ajattelen sanoa, mutta pidän sen omana tietonani. Kun hän on kerran tässä, kysyn heti Karpon nopeat revolverikysymykset:

– Sinusta saa määrätietoisen kuvan. Oletko oikeasti hillitty ja rauhallinen?

– Ei ole ollut tapana riehua duunissa edes tiukoissa paikoissa. Kärsimätön olen kylläkin, jos hommat eivät edisty.

– Mitä tekisit, jos et olisi yrittäjä?

– Haluan ymmärtää asioiden syy-seuraussuhteet ja mittakaavat. Olisin ehkä jonkinlaisessa suunnittelu- tai arkkitehtityössä. Mutta haluan myös tuloksia. Sikäli olen tekijätyyppi.

– Sinua on kutsuttu Itämeren hyväntekijäksi. Imarteleeko saamasi huomio?

– Kyllä se mukavalta tuntuu.

– Mistä ammennat ideoita?

– Uskon, että ideoita syntyy, kun mennään rajojen yli ja yhdistellään rohkeasti toisilleen vieraita osa-alueita. Pitää olla tiettyä rohkeutta kohdata uusi ja outo, jossa ei ole vielä käyty. Siiloissa ei synny sivistystä, sanotaan, ei mitään uutta.

– Millaista kirjallisuutta luet?

– Luen tietokirjallisuutta laidasta laitaan. Tällä hetkellä yöpöydällä on Catherine Beltonin ajankohtainen kirja, joka kaikkien pitäisi lukea: *Putinin sisäpiirissä – Kuinka KGB valtasi Venäjän ja kääntyi länttä vastaan*. Kaunokirjallisuuden puolelta klassikot Waltari, Linna ja Eeva Kilpi sekä Kjell Westön ja Jari Tervon historialliset romaanit ovat olleet mieluisia. Monet viime vuosien tietoteokset ovat herättäviä, kuten *Kapea käytävä – valtiot, yhteiskunnat ja vapauden kohtalo* sekä Maja Lunden *Mehiläisten historia*, joka kuvaa luontokatoa ja maailmaa ilman mehiläisiä.

– Paljonko nousee penkistä? Tai ehkä paremmin: paljonko uit ja sukellat..?

– Sukeltaminen ei ole machoilua. Turvallinen sukellusraja on kolmessakymmenessä metrissä. Olen käynyt 60 metrissä, paineilma muuttuu sitä syvemmällä vaaralliseksi hengittää. Itselleni sukeltamisessa on kyse luontoelämyksestä. Vedenalaisen luontovalokuvaajan ei tarvitse mennä turhan syvälle, 20 metrin syvyys usein riittää. Se on hieno meditatiivinen matka, jossa ehtii miettiä omaa rooliaan maailmassa ja luonnossa. Sieltä palaa aina uudistuneena.

Tämä on hyvä alku, mutta tarvitsemme vielä paljon sävyjä, elämän juonteita ja muiden todistuksia.

Toisen elämä. Näemme kaiken toteutuneena valmiina paketina. Suurin osa toisen ihmisen elämästä jää meille ikuisesti salaisuudeksi. Intohimolla ei ole tulokorttia eikä vuosiraporttia, kuten ei eletyllä elämälläkään. Hädin tuskin opimme tuntemaan edes omaa elämäämme. Unohdamme sen, minkä halusimme muistaa, ja muistamme sen, minkä halusimme unohtaa. Totuuden kohtaaminen on elämänmittainen työmaa. Juha Nurmiselle Itämeri on ollut tällainen totuuden kohtaaminen ja yritys elämä on tuonut eteen luvuttomasti pienempiä totuuksia.

Jossakin on intohimon, synapsien ja impulssien nanomaailma, joka pistää meidät liikkeelle, tekemään asioita, virheitä ja onnistumisia. On puhuttava valinnoista. Kirjailija Charles Bukowski totesi, että ihmiset puhuvat jatkuvasti pikkuasioista, mutta isoja asioita, kuten elämänsä täydellistä haaskaamista, he tuskin huomaavat.

Janoamme tarinoita, koska meitä kiinnostaa, mihin muut ovat aikansa käyttäneet, miten he ovat voittaneet vastuksensa, millaisin valinnoin ja eettisin panoksin he ovat elämäänsä ohjanneet.

Nurmisen kohdalla vanha fraasi käy toteen: jotta voit muuttaa muiden elämää, aloita omastasi.

Kirjailija Heidi Köngäs on todennut osuvasti: ”Elämä toteutuu päivä kerrallaan, se ei ole pankkitili, josta voidaan nähdä, paljonko ollaan plussalla tai miinuksella. Elämässä on kyse siitä, uskaltaako elää vai varooko koko ajan.”

Jo nyt voi sanoa, ettei kirjan kohteena olevan miehen elämä ole kulunut pikkusievän porvarillisen elämän ulkonaisten asioiden vartiointiin. Sitäkin on kertynyt, mutta kiinnostavuus löytyy toisaalta.

Juha Nurmisen elämä on käteväntä kuvata monivaiheohjukseksi, joka on jättänyt jälkensä merenkulkuun, huolintaan, logistiikkaan, kirjojen ja karttojen keräilyyn, julkaisutoimintaan, vedenalaisvalokuvaukseen, säätiötoimintaan, maanpuolustukseen ja Itämeren suojeluun. Mikään yksittäinen rooli ei täysin selitä hänen tekemisiään.

Positiivinen identiteettikriisi, joku voisi sanoa. Mies, joka haluaa alati muuttua joksikin muuksi.

On aika tutustua Juha Nurmisen yrityshistoriaan ja näkemyksiin ympäristön-suojelusta, merenkulun kulttuuriperinnöstä, kirjallisuudesta ja kartoista.

Tutustumme myös hänen humanistisiin yksityiskokoelmiinsa. Kuulemme keräilijän neuvokkuudesta ja kärsivällisyydestä. Se on rinnakkaista luonnon-suojelijan ja tiedonjulkistajan kärsivällisyydelle. Keräilijällä on silmää hylky-tavaralle, jonka me muut ohitamme. Hän haluaa vaalia meriaiheisia esineitä, työn muistia ja Itämerta.

Sitä ennen jatkuva heiluriliike on saatava taukoamaan ja Nurminen istumaan alas, kuuntelemaan ja vastaamaan.

Ei aivan yksinkertainen tehtävä.

Maalarilla on kangas, kirjailijalla on unelmia, kynä ja valkoista paperia. Muusikolla on hiljaisuus.

Mitä yritysjohtajalla on?

Kaikki tämä – ja joukko osaavia ihmisiä.

PIENI MERIMUSEO PASILASSA

Pasila ei ole suunnattoman tunnettu kulttuuristaan tai kauneudestaan. Meidät on kutsuttu John Nurmisen Säätiön toimitiloihin. Huolintatalon sisääntuloau-
lassa on helmi, lähes pieni merimuseo. Kaikesta huokuu rakkaus mereen ja
sukuylpeys tehdystä työstä. Esineistö on häkellyttävän kaunis ja vaalien koottu.

John Nurmisen konsernin ja säätiön toimialaa ja historiaa kuvataan merellisin
maalauksin, historiallisin kartoin ja vedenalaisin kuvin. Aulassa tutustumme
parkkilaiva *Penangin* pienoismalliin. Tämä kuuluisa purjelaiva seilasi 1920-luvulla
jonkin aikaa myös John Nurmisen lipun alla, mutta Juha Nurmisen kiinnostus
tätä laivaa kohtaan on vieläkin henkilökohtaisempi:

– Pentti Luukkonen purjehti kaksi kertaa maapallon ympäri tällä laivalla
toimien aluksen etumaston rikimestarina. Luukkosesta tuli myöhemmin
merikapteeni ja 1950-luvulla ensimmäinen purjehduksen opettajani. Teetin
Maarianhaminan merimuseossa tämän hienon pienoismallin. Katso, tässä
pienoismallin vieressä on Luukkosen rikipussi työkaluineen. Näillä työka-
luilla Luukkonen huolehti etumaston purjeista ja keikkui mastossa kelissä
kuin kelissä. Aika äijiä nuo entisajan merimiehet, Nurminen hymyilee.

On heti selvää, että Juha Nurminen on oppinut merenkulun ja
purjehduksen perusteet menneen maailman mestareilta.

Nyt olemme höyrylaiva *Inkeri Nurmisen* restauroidussa kap-
teeninsalongissa vuodelta 1892. Kun isä Matti Nurminen
oli myynyt *S/S Inkeri Nurmisen* romuksi ja laivan etu-
päättä jo purettiin, hän hoksasi ostaa salongin viidellä
punnalla. Salongin säilyttäminen oli hieno oivallus,
kun arvokkaita laivainteriöorejä pantiin suoraan
uuniin. *Inkeri Nurminen* oli myös ensimmäinen
partiolaisten kummilaiva. Sekin oli Matti
Nurmisen, aktiivisen partiolaisen, aloite.

Oktantti 1700-luvulta. Ebenpuuta,
messinkiä ja norsunluuta. Tarkkuus-
instrumentti, jota käytetään taivaankap-
paleiden korkeuskulman mittaamiseen.

Kuva: John Nurmisen Säätiö

Salonki on entistetty pienintä yksityiskohtaa ja kaltevaa lattiaa myöten. Se esiteltiin taannoin *Helsingin Sanomien* kaupungin kätkettyjen kulttuurisalaisuuksien juttusarjassa. Pikkupoikana 1950-luvulla Juhaa nukutettiin tässä samassa *Inkeri*-laivan kapteeninsalongissa ja välillä hän edelleen mielessään kuulee ja tuntee ison potkurin jytinän salongin alapuolella.

Kierroksemme jatkuu. Kun meribiologia alkoi kiinnostaa Juha Nurmista, nykyiseen toimitaloon hankittiin riutta-akvaario, joka yhä vangitsee huomion. Se on alun alkaen Juhan suunnittelema ja sitä hoitaa meribiologi ja *Sea Life Helsingin* intendentti Markus Dernjatin.

Työmatkoilla Kauko-idässä alkoi sukellusharrastus. Sukeltaminen on merkinnyt Nurmiselle yhteyttä luontoon, aktiivista tiedon hankintaa, vapautta, riemua ja perheen yhteistä harrastusta. Luultavasti myös taukoa työstä ja latautumista uuteen arkeen. Kaikkialla on tyylikkäitä kuvia riutoista ja merellisestä elämästä, isän ja Jukka-pojan ottamia.

Merenkulkuneuvos kutsuu meidät huoneeseensa ja sytyttää valot *Uljaspurjelaivaa* esittävään tauluun. *Uljaksesta* kerromme tuonnempana enemmän. Taulun edessä on komea rivi John Nurmisen Säätiön kustantamia teoksia, useat moninkertaisesti palkittuja.

Huone voisi kuulua eurooppalaisen merimuseon johtajalle tai merenkulkuministerille. Hyllyillä on hyvällä maulla ja poikamaisella otteella koottua esineistöä: laivojen pienoismalleja, sekstantteja, kompassoja, kronometrejä ja

kiehtovaa merellistä rekvisiittaa sekä vanhoja kameroita. Kaikki muistuttaa ylellistä *Kunstkamera*, entisaikain yksityismuseota. Pian ymmärtää, että merianttiikkikokoelma on osa Nurmisten sukuperintöä ja kuvastaa yritysten työn historian kunnioitusta.

Lattiaa hallitsee komea pallokartta 1800-luvulta. Istumme alas keskustelemaan. Sohvan päällä on hollantilaisen karttamestarin Willem Blaeun kaksimet-rinen seinäkartta vuodelta 1612, itsessään vaikuttava taideteos. Siitä on vaikea saada katsettaan irti. Näitä on jäljellä vain viisi kappaletta maailman museoissa. Kartassa esitellään Euroopan luontoa, ihmeitä, kansallisasuja, laivoja.

Vanha Euroopan kartta edustaa myös vanhaa käsityötaitoa ja graafista esitystä parhaimmillaan. Kartan hankkiminen omaan karttakokoelmaan ja Suomeen tyydyttää Nurmista edelleen. Tämä kappale on säilyneistä viidestä vanhin, ehjin ja kaunein.

– Perehdyin huolella kartan historiaan ja konservointiin. Ostohalukkaita oli Hollannissakin, mutta Suomi voitti, Nurminen nauraa ja jatkaa:

Kartta on oman aikansa eurooppalaisen identiteetin komea kuvaus. Eurooppa on siinä kuvattu maantieteellisesti oikein, sellaisena kuin se nykyisinkin tunne-taan. Tosin pituuspiirin tarkkaa mittausta ei tuolloin vielä hallittu, siksi Välimeri näyttää kartassa itä-länsi-suunnassa liian leveältä.

Kartan teksteistä löytyy paljon ajankuvaa 1600-luvulta, kuten hollantilaisten protestanttien pilkallisia kommentteja espanjalaisten laiskuudesta. Nykyään tätä sanottaisiin vihapuheeksi. Se oli hyvin tavallista kartan ilmestymisen aikaan, jolloin protestantit ja katolilaiset taistelivat verisesti Euroopan herruudesta 30-vuotisessa sodassa.

Nurmisen työhuoneessa perheyriksen lähihistoriasta todistavat monet valoku-vat: perhe, vaimo, lapset, lapsenlapset ja monet julkkikset tutustumassa ylpeän isännän esittelemään kokonaisuuteen. Tuossa Ruotsin kuningas Juha Nurmisen kanssa, toisessa maan oma presidenttipari Huolintatalossa. Kirjoissa on teki-jöiden omistuksia. Lennart Meren teos, ystävälle signeerattu. Viron presidentti on vierailut huoneessa useasti. Olemme löytöretkeilijä-keräilijän *Sanctum Sanctorumissa*, kaikkein pyhimässä, täynnä rakkaita esineitä ja muistoja.

Merihistoriallista esineistöä on suvussa kerätty aina. Sitä on ollut yhtiön alueverkoston tiloissa, ja Juha Nurminen pelasti sitä Huolintataloon 1990-luvun lamassa. Yrityksen pääkonttorin palossa 1980-luvun alussa tuhoutui paljon esineistöä.

– Menimme isän kanssa katsomaan hävitystä. Koko toimisto oli aivan musta ja haisi myrkylliselle savulle. Onneksi *Inkerin* salonki oli hieman aiemmin siirretty nykyiseen paikkaansa Pasilaan. Muistona tuosta tulipalosta on hiiltynyt purjelaivan pienoismalli.

Pienessä merimuseossa Pasilan Huolintatalossa esillä oleva John Nurmisen Säätiön esineistö on tarkkaan luetteloitu, ja ryhmät voivat tilata kierroksia säätiön meritaide-, merianttiikki- ja antiikkikarttakokoelmista vastaavalta Maria Erkheikiltä. Juha Nurmisen työhuoneen ja kodin esineissä ei ole nimilappuja. Isäntä kertoo mielellään jokaisen tarinan. Itse asiassa ne eivät ole esineitä, vaan osa merellisen työn muistia.

Juha Nurmisen yksityiset ja John Nurmisen Säätiön kymmenet laivapienoismallit ovat museaalisella tarkkuudella toteutettuja. Merenkulun esineistöä on satoja kappaleita. Pyydän esittelemään muutamia.

Laivapienoismalleja:

- Kyrenialainen laiva on tarkka pienoismalli Välimeren piirissä 300-luvulta eaa. käytetystä kauppa-aluksesta.
- Knarri oli viikinkien avomerialus raakapurjeella 900-luvulta.
- *Golden Hind* (kuvassa) on pieni galeoni, yksi Sir Francis Draken aluksista, jolla hän kiersi maapallon vuosina 1577–1580.
- *Resolution* on kolmimastofregatti, tutkimusmatkailija James Cookin kolmannen matkan alus 1700-luvun lopulla, alun perin hiililaiva.
- *Vega*, valaanpyyntialuksesta modifioitu tutkimusalus, kolmimastoparkki, jossa oli höyrykone. A. E. Nordenskiöld purjehti tällä aluksella koillisväylän läpi vuosina 1878–80.
- *Uljas*, alun perin parkkilaiva, joka uudelleentakiloitiin kuunarilaivaksi. John Nurmisen kauppahuoneen ja varustamon ensimmäinen alus valmistui vuonna 1891.

Merenkulun instrumentteja ja esineistöä:

- Meriastrolabi, vanha kulmamittaustaite leveyspiirin määrittämiseksi keskipäivän auringosta tai tunnetusta tähdestä yöllä.
- Muita vanhoja navigointi-instrumentteja: oktanttia, sekstantteja, kronometrejä ja kompassia 1700- ja 1800-luvulta.
- Puosun hanska eli purjeentekijän hanska purjeiden ompeluun ja muita purjeentekijän työkaluja (Juhan isä oli solmumestari).
- Rautatiehakku 1800-luvulta, jonka Juha sukelsi Baikalinjärvestä. Baikalinjärvellä Juha kävi 1980-luvulla ollessaan liikematkalla Neuvostoliitossa.

Vieraanvarainen isäntä esittelee jokaisen esineen ja sen tarinan. Nahkaan sidotut atlakset ja vanhat kuvateokset ovat alahyllyillä ja isäntä vetää esiin yhden: samaa korkeaa luokkaa kuin John Audubonin tai von Wright -veljesten lintukuvastot.

– Tässä teoksessa on ranskalaisen Jacques Barrabandin laatimat upeat kuvat trooppisista paratiisilinnuista. Ranskalainen tutkimusmatkailija ja lintutieteilijä François Levaillant julkaisi teoksen 1700-luvun lopussa ja omisti sen Napoleonille. Tämän kirja-aarten kuvia on julkaistu suurelle yleisölle päätoimittamassani ja Anto Leikolan kirjoittamassa *Norsusta Nautilukseen* -teoksessa, Juha kertoo.

Pääsemme isännän lempiaiheeseen: kirjoihin ja karttoihin. Rönsyilyä ei voi mitenkään välttää, ja se on sallittua. Kaikkea on, mutta keräilijälle ei koskaan liikaa. Juuri nyt huoneessa tuoksuu terva. Hän on tuonut pöydälle pienen tervatun narukerän. Yhteys mereen syntyy välittömästi. Sen tuoksu kuljettaa meidät suvun historiaan.

John Nurmisen varustamon laivoilla käytetty kronometri.

Kuva: Kari Lahtinen

Juha esittelee keskiaikaisen *Catalan atlaksen* näköispainosta.

Kuva: John Nurmisen Säätiö

Juhasta on helppo pitää. Hänellä ei ole tarvetta kantaa sankariviittoa, vaan tehdä töitä ja saavuttaa tuloksia. Aloitteentekijänä hän on ollut oikea-aikainen.

Veli Sundbäck, Nokian entinen johtaja

Maailmassa on puhujia ja tekijöitä. Juha Nurminen on tekijä, joka on jättänyt meille konkreettisen perinnön. Hänen ansionsa Itämeren suojelemissa ja tiedonjulkistajana ovat vaikuttavia.

Nurminen on investoinut Itämeri-hankkeisiin aikaa, tarmoa ja varallisuuttaan. Hän on ollut ratkaiseva tekijä monissa John Nurmisen Säätiön kansainvälisissä merensuojeluhankkeissa, joiden ansiosta Suomenlahden ulkoista fosforikuormaa on leikattu ennätyskelliset 75 prosenttia.

Tätä on kutsuttu merensuojelun maailmanennätykseksi.

Nurmisen varustajasuku on ollut mukana Suomen kohtalonhetkissä ja kansainvälisessä liiketoiminnassa yli 130 vuotta. John Nurmisen nimi ja slogan *Äll wälit!* *Ann Nurmise wälittä* on vuodesta 1886 tullut tutuksi satamissa, lentokentillä, junissa, rekoissa ja varikoilla.

Itämeren etuvartiossa avaa Juha Nurmisen elämäntyötä neljännen polven perheyrittäjänä, karttakeräilijänä ja merikulttuurin tiedonjulkistajana sekä hänen työtään Itämeren suojelussa perustamassaan John Nurmisen Säätiössä.

Palkittu tietokirjailija **Kai Ekholm** on kirjoittanut Juha Nurmisen elävän ja puhuttelevan muotokuvan. Lukuisten haastatteluiden kautta piirtyy päähenkilön värikäs aikalaiskuva. Saamme seurata merellistä työtä ja innostusta sekä yritystoimintaa, pääsemme tutustumaan Nurmisen kokoelmiin ja kuulemme hänen ajatuksiaan johtamisesta. Nurmisen innostus tarttuu ja vaikuttaa.

DOCENDO
www.docendo.fi

978-952-382-793-6
KL 99.1